

KS § 122

Dnr KS/2022:574 – 261

Rapport från länsstyrelsens inspektion av överförmyndare och överförmyndarnämnd 2022

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att

1. avseende överförmyndarnämnd och överförmyndarverksamhet uppdra förvaltningen att utreda förutsättningar samt eventuella fördelar och risker utifrån följande tre scenarion;
 - a. fortsatt ingå i gemensam överförmyndarverksamhet med Eskilstuna kommun,
 - b. överförmyndarverksamhet bedrivs av Strängnäs kommun i egen regi, alternativt
 - c. gemensam överförmyndarverksamhet bedrivs med annan närliggande kommun.
2. utredning ska efter avslut redovisas för kommunstyrelsen för vidare hantering av ärendet,
3. paragrafen justeras omedelbart.

Kommunstyrelsen förslår kommunfullmäktige besluta att

1. lägga föreliggande rapport till handlingarna.

Yrkanden

Jacob Högfeldt (M) yrkar på följande tillägg:

3. paragrafen justeras omedelbart.

Beslutsgång

Ordföranden ställer avslag mot bifall till liggande förslag tillsammans med Jacob Högfeldts (M) tilläggsyrkande och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet

Kommunstyrelsen har tagit del av rapport och tillhörande information från Länsstyrelsen avseende inspektion som genomförts av Eskilstuna och Strängnäs gemensamma överförmyndarverksamhet. Med anledning av de allvarliga brister som Länsstyrelsen påvisar, varav flertalet är återkommande över lång tid, anser kommunstyrelsen att frågan om gemensam överförmyndarverksamhet ska utredas särskilt. Utredningen ska genomföras i syfte att identifiera förutsättningar samt eventuella fördelar och risker utifrån tre olika scenarion:

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

- fortsatt ingå i gemensam överförmyndarverksamhet med Eskilstuna kommun
- bedriva överförmyndarverksamhet i egen regi
- gemensam överförmyndarverksamhet bedrivs med annan närliggande kommun

Länsstyrelsen ska, i egenskap av tillsynsmyndighet, granska om överförmyndarens handläggning följer reglerna enligt gällande lagstiftning samt i övrigt sker på ett rättssäkert och lämpligt sätt. I de fall Länsstyrelsen finner anledning att rikta kritik kan denna framföras i tre nivåer: viss kritik, kritik eller allvarlig kritik, samtliga sammanfattas som kritik i den inledande sammanfattningen. Inte undgå kritik är den mildaste formen av kritik och allvarlig kritik den strängaste. Om allvarlig kritik framförs ska Länsstyrelsen normalt sett följa upp frågan, antingen genom begäran om återrapportering eller särskilt uppföljande möten eller samtal.

Inspektion har skett genom besök på nämndens kansli den 2 och 7 november 2022, granskning av nämndens aktregister samt tillsynsgranskning av 45 akter. Utifrån vad som framkommit genom inspektionen riktar Länsstyrelsen sammantagen allvarlig kritik mot överförmyndarnämnden i Eskilstuna och Strängnäs. Länsstyrelsen konstaterar att det finns stora brister i verksamheten samt att nämndens handläggning visar på en bristande förståelse för rättsverkningar av beslut och för föräldrabalkens regler. Bristerna medför stora risker för enskilda i utsatta situationer varför Länsstyrelsen betonar vikten av att nämnden kommer tillrätta med problemen. Att nämnden har vidtagit och avser vidta åtgärder för att få en fungerande verksamhet ser tillsynsmyndigheten som positivt, att förbättringsarbetet går framåt och att handläggningstiderna kortas kommer bevakas särskilt vid nästa inspektion. Länsstyrelsen har ålagt nämnden att i enlighet med § 24 förmyndarskapsförordningen, inkomma med återrapportering per den 1 oktober 2023 utifrån de punkter som anges på sidan 3 i inspektionsrapporten. Återrapportering är begärd att tillsändas Länsstyrelsen senast den 6 oktober 2023.

Överförmyndarnämndens uppgift är att utöva tillsyn över förmyndares, förvaltares och gode mäns förvaltning och efter ansökan eller anmälan, utreda behovet av nämnda insatser. Detta för att inte rättsförluster ska uppstå för den som av olika anledningar inte kan förvalta sin egendom, föra sin talan och/eller tillvarata sina personliga intressen. Individur vars ärende hanteras hos nämnda organ kan av olika anledningar ha svårt att företräda sig själv varför det är oerhört viktigt att överförmyndarverksamheten fungerar på ett ändamålsenligt sätt.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Beslutet innebär att personella resurser behöver tas i anspråk, i övrigt medför beslutet inga ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

Övriga konsekvenser

Inom ramen för den utredning som beslutet avser ska analyser genomföras för att identifiera och närmare beskriva eventuella konsekvenser för barn, jämställdhet samt annat perspektiv som anses beröras.

Uppföljning

Återrapportering och uppföljning sker i kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

Ordförandeförslag gällande Länsstyrelsens inspektion av överförmyndarnämnden, 2023-05-05

Skrivelse, Information om rapport från inspektion av överförmyndare/överförmyndarnämnd, 2023-04-03

Rapport från inspektion den 2 och 7 november 2022 av Överförmyndarnämnden i Eskilstuna och Strängnäs, 2023-04-03

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Kommunrevisionen Eskilstuna och Strängnäs för kännedom

Eskilstuna kommun för kännedom

Överförmyndarnämnden för kännedom

Kanslichef för kännedom

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

Information om rapport från inspektion av överförmyndare/överförmyndarnämnd

Länsstyrelsen har inspekterat överförmyndarverksamheten i er kommun. Kopia av rapport från inspektionen översänds till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i egenskap av högsta ledning för kommunen och därmed ytterst ansvariga för verksamheten. Kopia av rapport från inspektionen översänds även till kommunrevisionen.

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för kommunernas överförmyndarverksamhet och ska inspektera verksamheten i kommunerna. Vid inspektionen ska Länsstyrelsen granska om överförmyndarens handläggning följer reglerna i föräldrabalken, förmynderskapsförordningen och även i övrigt sker på ett rättsäkert och lämpligt sätt. Länsstyrelsen ska alltid kontrollera dels det av överförmyndaren förda registret över ärenden, dels stickprovsvis utvalda akter.

Inspektionsrapporten är upplagd på följande vis. I sammanfattningen anges på vilka punkter som Länsstyrelsen framför kritik mot verksamheten. Om Länsstyrelsen inte funnit något att kritisera så framgår även det. Under rubriken 'aktgranskning med kritik' redogör Länsstyrelsen för de akter som vi granskat där vi funnit anledning att kritisera någon del av handläggningen. Under rubriken 'aktgranskning utan kritik' redogör Länsstyrelsen för andra rättsfrågor som uppkommit vid granskningen av akterna och vid den efterföljande diskussionen med överförmyndarkansliet. Under rubriken 'övriga frågor' redogör Länsstyrelsen för information m.m. som framkommit utöver aktgranskningen.

Länsstyrelsen kan framföra tre nivåer av kritik: *viss kritik*, *kritik* eller *allvarlig kritik*. Samtliga sammanfattas dock som kritik i den inledande sammanfattningen. Inte undgå kritik är den mildaste formen av kritik och allvarlig den strängaste. När allvarlig kritik framförs ska Länsstyrelsen normalt sett följa upp frågan, antingen genom att begära återrapportering eller genom ett särskilt uppföljande möte/samtal.

Rapport från inspektion den 2 och 7 november 2022 av Överförmyndarnämnden i Eskilstuna och Strängnäs

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län (Länsstyrelsen) riktar sammantagen allvarlig kritik mot Överförmyndarnämnden i Eskilstuna och Strängnäs (nämnden).

Länsstyrelsen riktar även kritik mot nämnden på följande punkter:

- Långa handläggningstider vid granskning av årsräkningar
- Brister vid handläggningen av ansökningar om byte av god man
- Fortsatta brister i ärende där nämnden beslutat om entledigande av en medförmyndare
- Brister vid granskning och överlämnande av redovisningshandlingar
- Brister i handläggningen av ett förmynderskap med medförmyndare och tillfällig god man
- Brister i handläggningen av ärende gällande placering av ett barns tillgångar och förmyndarens redovisningsskyldighet
- Brister i handläggningen av ansökan om placering i ett förmynderskap
- Långa handläggningstider gällande granskning av sluträkningar
- Långa handläggningstider av ansökan om uttag från spärrat konto
- Lång handläggningstid vid begäran om entledigande
- Bristfällig handläggning av akter under uppbyggnad

Inledning

Inspektionen har skett genom ett platsbesök på nämndens kansli den 2 och 7 november 2022. Inspektionen genomfördes genom att Länsstyrelsen inledningsvis granskade nämndens aktregister. Vid

tillsynsbesöket granskades 45 akter. Se bilaga med information om vilka akter som har granskats.

Nämnden fick möjlighet att yttra sig över ett utkast av rapporten den 17 februari 2023 och yttrande lämnades in den 7 mars 2023. Efterföljande sammanträde hölls den 13 mars 2023. På sammanträdet deltog Ida Hansen, Sandra Vrgoc Carlsson, Mikael Håkansson, Sattar Kareemi, Generose Nzojibwami, Dinka Hodzic, Jessica Svensson, Elshimaa Saleh, Ylva Skoog, Ines Itéka, Elena Arkhipova, Noor al-Doori, Monna Wennerhult, Victor Nodemar och Hanna Sipovic från kansliet. Från nämnden deltog Gunilla Ternert. Från Länsstyrelsen deltog Malin Åberg och Anton Tysklind.

Om Länsstyrelsen funnit anledning att kommentera nämndens handläggning tas det upp i rapporten.

Uppföljning av föregående rapport

I rapporten från föregående inspektion (dnr 72134-2021) riktade Länsstyrelsen kritik mot nämnden på följande punkter:

- Bristfällig handläggning av inkomna anmälningar
- Entledigande av en medförmyndare som saknar lagstöd
- Bristfällig handledning vid byte av god man
- Bristfällig hantering i ärende där god man skuldsatt huvudman

Vid denna inspektion har ärendet som gällde entledigande av en medförmyndare (akt 451 5189) följts upp. Övriga ärenden har inte följts upp särskilt vid denna inspektion.

Länsstyrelsen riktar sammantagen allvarlig kritik

Efter genomförda inspektionsdagar kan Länsstyrelsen konstatera att det finns stora brister i verksamheten. I många av de akter som Länsstyrelsen har granskat visar nämndens handläggning på en bristande förståelse för rättsverkningar av beslut och för föräldrabalkens regler. Bristerna medför risker för enskilda i utsatta situationer och det är därför av mycket stor vikt att nämnden kommer till rätta med problemen. Under avsnittet nedan, *Lägesbilden på kansliet*, framgår att nämnden är medveten om brister i verksamheten. Länsstyrelsen ser positivt på de åtgärder nämnden har vidtagit och avser att vidta för att få en fungerande verksamhet. Länsstyrelsen kommer vid nästa inspektion särskilt bevaka att förbättringsarbetet går framåt och att handläggningstiderna kortas. Länsstyrelsen riktar sammantagen allvarlig kritik mot nämnden för de brister som har noterats.

Begäran om återrapportering

Länsstyrelsen ålägger nämnden, i enlighet med 24 § förmyndarskapsförordningen (1995:379) (FFO), att inkomma med återrapportering. Mot bakgrund av den sammantagna allvarliga kritik som Länsstyrelsen riktar begär vi att nämnden inkommer med följande uppgifter per den 1 oktober 2023:

- Uppgift om hur många årsräkningar (%) som återstår att granska avseende år 2021 och år 2022.
- Uppgift om hur många sluträkningar som återstår att granska.
- Uppgift om vilka åtgärder nämnden har vidtagit för att korta handläggningstiderna gällande granskning av årsräkningar och sluträkningar, ansökan om uttag från överförmyndarspärtrat konto och akter under uppbyggnad.
- Uppgift om vilka åtgärder nämnden vidtagit för att förbättra bevakning av ärenden.
- Uppgift om aktuell lägesbild på kansliet.

Länsstyrelsen begär att nämnden skickar in ovanstående återrapportering senast den 6 oktober 2023.

Lägesbilden på kansliet

Nämnden har uppgett att de under år 2021 haft en personalomsättning vilket har lett till vakanser under hela denna period. Det har medfört längre handläggningstider och att medarbetarna i organisationen är under introduktion. Av tio handläggare har tre mer än ett års erfarenhet av verksamheten, två har ett års erfarenhet och fem handläggare har några månaders erfarenhet. Vidare har nämnden uppgett att de aktivt arbetar med att parera behovet av introduktion för de nyare med att klara av handläggningen. Nämnden har tagit in det stöd de kan få av pensionerade handläggare och de har även arbetat övertid. De har också fått kontakt med jurist som kan hjälpa till med kompetensutveckling och frågor i svårare ärenden. För att klara av introduktionen för handläggare på ett bra sätt har nämnden startat upp samverkan med andra överförmyndarkontor.

Under år 2022 har nämnden utökat verksamheten med två handläggare som endast arbetar med granskning. De försöker också rekrytera mer seniora handläggare som ett led i att få in mer kompetens i verksamheten. Nämnden kommer även att rekrytera en handläggare på visstid som enbart kommer att arbeta mot rekrytering av ställföreträdare. I och med övergången till ett digitalt ärendehanteringssystem har även

nämnden fått ökade administrativa arbetsuppgifter. Även för detta har man anställt personal för att avlasta handläggarna.

Verksamhetsutveckling har fått stå tillbaka till förmån för handläggning under 2021 och första halvan av år 2022. Bytet av verksamhetssystem år 2021 har haft en långvarig negativ inverkan i form av tekniska problem och direkta felaktigheter med anledning av migreringen av akter från det gamla systemet. Nämnden fortsätter dock att utveckla digitala möjligheter för t.ex. ställföreträdare att lämna in sina årsräkningar digitalt. Nämnden har uppgett att de håller på att arbeta om sin tillsynsprocess med stöd från andra överförmyndarkontor för att komma till rätta med långa handläggningstider. De kommer också att utbilda ställföreträdare på ett annat sätt samt förgranska de årsräkningar som inkommer.

Kommentar från nämnden

På sammanträdet informerade nämnden om att de utökat personalstyrkan med fyra personer från år 2021 till år 2023. De planerar även för att utöka personalstyrkan under året. Det finns medarbetare med juristutbildning på kansliet och de har även kontakt med en senior överförmyndarjurist som kan bistå med kompetens i svårare frågor. Sedan årsskiftet har nämnden ett avtal med Västra Mälardalens överförmyndarnämnd som ska bistå kansliet med kompetensutveckling och utbildning.

Aktgranskning med kritik

Långa handläggningstider vid granskning av årsräkningar

Sammanfattning av granskningen - årsräkningar 2020

Länsstyrelsen begärde inför inspektionen att nämnden redogjorde för sina handläggningstider gällande granskning av årsräkningar. Nämnden granskade den sista årsräkningen för år 2020 den 6 oktober 2022. I akterna nedan har Länsstyrelsen uppmärksammat följande gällande handläggningstid för granskning av årsräkningar för år 2020.

I akt 484 4672 gällande ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § föräldrabalken (FB) inkom årsräkningen för år 2020 den 17 februari 2021. Nämnden begärde komplettering av årsräkningen den 22 maj 2021. Då ingen komplettering lämnades in skickade nämnden ut påminnelser den 12 november 2021 och den 12 januari 2022. Nämnden skickade ut begäran om anmärkningsyttrande den 4 mars 2022. Gode mannen begärde sig därefter entledigad den 16 maj 2022. Nämnden skickade ytterligare en begäran om komplettering av årsräkningen för år 2020 den 13 september 2022. Årsräkningen för år 2020 granskades med anmärkning den 12 oktober 2022.

I akt 484 342 gällande ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB inkom årsräkningen den 31 mars 2021. Nämnden skickade ut en begäran om komplettering av årsräkningen den 11 mars 2022. Då ingen komplettering lämnades in av gode mannen skickade nämnden en påminnelse den 13 maj 2022. Gode mannen kom sedan till nämnden för ett möte den 2 juni 2022 då man gick igenom de kompletteringar som begärts. Nämnden granskade klart årsräkningen för år 2020 utan anmärkning den 6 oktober 2022.

I akt 484 92 gällande ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB inkom årsräkningen för år 2020 den 15 april 2021. Då årsräkningen var bristfällig upprättade nämnden en ny årsräkning och skickade ut till gode mannen för underskrift den 21 mars 2022. Då gode mannen inte avhördes skickade nämnden en begäran om yttrande inför eventuell anmärkning den 22 april 2022. Årsräkningen granskades sedan med anmärkning den 31 maj 2022.

I akt 484 383 gällande ett förvalterskap inkom årsräkningen för år 2020 den 19 april 2021. Nämnden skickade ut första begäran om komplettering av årsräkningen den 11 februari 2022. Kompletteringen lämnades in av förvaltaren den 31 mars 2022. En ny årsräkning avseende år 2020 lämnades sedan in den 31 maj 2022 och granskades utan anmärkning samma dag.

I akt 486 5518 gällande ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB inkom årsräkningen för år 2020 den 3 maj 2021. Den första begäran om komplettering skickade nämnden till gode mannen den 18 februari 2022. En ny årsräkning för år 2020 lämnades sedan in den 5 april 2022. Årsräkningen granskades utan anmärkning den 12 oktober 2022. Av årsräkningen framgår dessutom att nämnden har korrigerat samtliga poster i årsräkningen. Det framgår inte av akten att gode mannen har möjlighet att yttra sig över nämndens ändringar av årsräkningen.

Sammanfattning av granskningen - årsräkningar 2021

Inför Länsstyrelsens inspektion uppgav nämnden att 39 % av de inkomna årsräkningarna för år 2021 var granskade den 1 september 2022. Motsvarande andel per den 1 oktober 2022 var 44 %. Då år 2022 till stor del avsatts för att granska årsräkningar för år 2020 har Länsstyrelsen uppmärksammat att granskningen av årsräkningar avseende år 2021 inte var påbörjad i flertalet akter.

I bland annat akt 484 4672 och akt 486 5518, gällande godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB, hade nämnden inte påbörjat granskningen. Årsräkningarna inkom den 17 februari 2022 respektive den 10 april 2022.

I akt 486 6073 gällande ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB inkom årsräkningen för år 2021 den 1 februari 2022. Nämnden påbörjade granskningen av årsräkningen den 6 november 2023.

Kommentar från nämnden

Nämnden är medvetna om de utmaningar som finns gällande handläggningstiderna för granskning. Vad gäller årsräkningarna avseende år 2022 har nämnden påbörjat en process med att förgranska årsräkningarna. Syftet med detta är att snabbare kunna få in kompletta årsräkningar. På sammanträdet uppgav nämnden att de hade 300 årsräkningar kvar att granska avseende år 2021, vilket motsvarar 24 % av det totala antalet. På sammanträdet informerade nämnden om att godmansföreningen ombesörjer årsräkningsutbildningar, men att det är ett väldigt lågt deltagarantal.

Länsstyrelsens bedömning

I samtliga ärenden hos överförmyndaren ska regeln i 9 § förvaltningslagen (2017:900) (FL) om snabb och enkel handläggning vara vägledande. Det är av rättssäkerhetsskäl viktigt för den enskilde som annars kan riskera att hens personliga eller ekonomiska förhållanden försämras. Justitieombudsmannen (JO) har i dnr 1936-2017 anfört följande:

”Överförmyndaren ska granska ställföreträdarens verksamhet med ledning av förteckningar, års- och sluträkningar samt andra handlingar och uppgifter angående förvaltningen som har lämnats (16 kap. 3 § första stycket FB). Granskningen utgör en viktig del av överförmyndarens tillsynsverksamhet. Det är därför angeläget att granskningen sker inom rimlig tid. JO har ansett att redan en tidsutdräkt på drygt sju månader är för lång (se JO:s beslut den 3 juli 2009, dnr 5172-2008).”

Länsstyrelsen kan konstatera att nämndens granskning av årsräkningar har präglats av stor passivitet. I flera akter som Länsstyrelsen granskat har det tagit oacceptabelt lång tid för nämnden att granska klart årsräkningarna. Nämndens handläggningstid gällande granskningen av årsräkningar har försämrats flera år i rad. Det faktum att inte ens hälften av de inkomna årsräkningarna för år 2021 var granskade den 1 oktober 2022 är oroväckande.

Granskningen av årsräkningar är ett viktigt, om inte det viktigaste, tillsynsverktyget för överförmyndaren. De långa handläggningstiderna för granskning av årsräkningar är ett problem som kan leda till både rättsliga och ekonomiska förluster för huvudmännen. Det är av mycket stor vikt att nämnden kommer till rätta med handläggningstiderna för granskning.

Mot denna bakgrund riktar Länsstyrelsen kritik mot nämndens långa handläggningstider för granskning av årsräkningar. Länsstyrelsen kommer att följa upp denna brist vid nästa inspektion.

Brister vid handläggningen av ansökningar om byte av god man

Sammanfattning av granskningen

I akt 486 6073 gällande ett godmanskap noterade Länsstyrelsen följande. Huvudmannens dotter lämnade in en ansökan om byte av god man den 22 januari 2021. Av ansökan framgick att dottern ville att gode mannen skulle entledigas.

Den 3 februari 2021 skickade nämnden ut en skrivelse benämnd ”ställningstagande gällande klagomål mot ställföreträdare”. I skrivelsen har nämnden beskrivit de åtgärder som har vidtagits för att utreda huruvida gode mannen misskött sig eller inte. Nämnden kom fram till att gode mannen inte har misskött sitt uppdrag, utan agerat utifrån huvudmannens bästa. Några ytterligare åtgärder skulle därför inte vidtas av nämnden. Skrivelsen är inte utformad som ett beslut och saknar överklagandehänvisning.

Huvudmannens dotter lämnade in ett överklagande av nämndens ställningstagande den 5 februari 2021. I överklagandet ställer dottern frågan varför nämndens ställningstagande inte har innehållit någon information om hur beslutet kan överklagas.

Nämnden svarade dottern den 8 februari 2021. En handläggare informerade då dottern om att det ställningstagande som nämnden har gjort inte är ett beslut. Det kan därför inte överklagas. Handläggaren informerade också dottern om att gode mannen lämnat in en begäran om entledigande och att nämnden kommer att förordna en ny god man.

Senare samma dag ställde dottern en fråga till nämnden huruvida de kan tvinga på hennes mamma en god man. Dottern berättade att huvudmannens nuvarande situation är en helt annan jämfört med när godmanskapet anordnades. Enligt dottern kunde hjälpbehovet nu tillgodoses på ett sätt än genom ett godmanskap. Som svar skickade nämnden följande:

”När en person inte förstår vad saken gäller så har denne inte mandatet att säga upp sin gode man. Överförmyndarnämnden gör bedömningen att en god man behövs för att kunna säkerställa att alla angelägenheter kring din mamma tas om hand, samt att hennes bästa kommer i första hand.”

Av läkarintyg i akten framgår att huvudmannens hälsotillstånd är sådant att hon inte förstår. På begäran skickade nämnden läkarintyget till dottern. Efter att dottern tagit del av läkarintyget uppgav hon att

huvudmannen aldrig träffat läkaren som utfärdat intyget. Dottern uppgav vidare att huvudmannen lämnade sitt skriftliga samtycke vid godmanskapets anordnande och att huvudmannen nu vill säga upp sitt godmanskap. Dottern fick då följande till svar från nämnden:

”Eftersom huvudmannen inte förstår vad saken gäller kan hon inte säga upp sitt godmanskap. Inte heller kan anhöriga säga upp ett godmanskap. Överförmyndarnämnden bedömer att behov av ställföreträdare finns, godmanskapet kommer därför kvarstå.”

Den 15 februari 2021 informerade dottern nämnden om att hon skickat en ansökan om upphörande av godmanskapet till tingsrätten. Tingsrätten beslutade den 28 maj 2021 att lämna dotterns ansökan utan bifall då det bedömdes finnas ett behov av fortsatt godmanskap. Nämnden beslutade därefter om byte av god man den 30 mars 2021 och förordnade en ny person för uppdraget.

Den 16 december 2021 lämnade dottern in en ny ansökan om byte av god man. Gode mannen yttrade sig över ansökan den 30 december 2021. Nästa händelse i akten är från den 23 februari 2022 då ännu en ansökan om byte lämnades in till nämnden. Ansökan är undertecknad av huvudmannen. Nämnden meddelade dottern den 16 mars 2022 att ansökan om byte skulle tas upp på kommande nämndsammanträde.

Den 9 maj, 17 juni och 4 juli 2022 frågade dottern nämnden hur det går med ärendet och varför det dröjer. Den 1 augusti 2022 återkopplade nämnden och informerade dottern om att ansökan ska tas upp på nämndsammanträdet i september.

Den 5 oktober 2022 skrev dottern åter till nämnden och frågade hur det gick med ansökan om byte av god man. Den 8 oktober 2022 uppmärksammade dottern nämnden på att det gått över 10 månader sedan hon skickade in sin ansökan om byte av god man.

Vid Länsstyrelsens inspektion i november 2022 hade nämnden inte prövat någon av ansökningarna om byte av god man, som inkom den 16 december 2021 respektive den 23 februari 2022.

Kommentar från nämnden

Nämnden har efter Länsstyrelsens inspektion fattat beslut om avslag den 15 november 2022 gällande den ansökan om byte av god man som inkom den 23 februari 2022.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen får initialt konstatera att nämnden brustit i handläggningen av ärenden på flertalet punkter. Se vår bedömning under respektive avsnitt nedan.

Beslut i strid med föräldrabalkens regler

Huvudmannens dotter ansökte om byte av god man i januari 2021. Nämnden kom fram till att inte vidta några åtgärder med anledning av ansökan om byte och avslutade utredningen med ett ”ställningstagande”. Huvudmannens dotter har även fått till svar att hon inte kan överklaga ställningstagandet eftersom det inte är ett beslut. Länsstyrelsen vill därför uppmärksamma nämnden om följande.

Ett förvaltningsbeslut kan definieras som ett uttalande av en myndighet avsett att verka bestämmande. Det ger uttryck för myndighetens ståndpunkt i en viss fråga och avslutar myndighetens behandling av denna (se Strömberg & Lundell, Allmän förvaltningsrätt (2022, version 28 JUNO), s.60). Ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt, förutom i vissa undantagssituationer, ska innehålla en klagande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande (se 32 § FL).

Ansökan om entledigande av en god man eller upphörande av godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB får göras av huvudmannen, hans make eller sambo och hans närmaste släktingar (se 11 kap. 21 § FB och 11 kap. 15 § FB). Till närmast släktingar räknas bröstarvingar, föräldrar och syskon och behöver inte vara den som i släkthänseende står närmast den enskilde (se prop. 1987/88:124 s. 175). Beslut om att entlediga gode män enligt 11 kap. 19 a § FB fattas av tingsrätten. I övriga fall fattar överförmyndaren beslut om entledigande av gode män (se 11 kap. 19 b § FB).

Nämnden ska ta ställning till en sådan ansökan i ett beslut och underrätta parter om innehållet i beslutet samt hur det överklagas (se 33 § FL). Om nämnden avslår en ansökan om byte kan detta beslut inte fattas av en handläggare på delegation. Ett sådant beslut ska lyftas till nämnden för avgörande (se 19 kap. 14 § FB).

Länsstyrelsen är kritisk till att en tjänsteman på delegation har fattat ett avslagsbeslut i akten. Detta är i strid med föräldrabalkens regler och nämnden bör se över sina rutiner så att detta inte upprepas.

Underlåtenhet att överlämna överklagandet till tingsrätten

De beslut som överförmyndare fattar i ärenden enligt föräldrabalken får överklagas till tingsrätten (se 20 kap. 6 § FB). Ett överklagande ska ske inom tre veckor från det att klaganden fick del av beslutet. Det är överförmyndaren som ska rättidspröva överklagandet. Om överklagandet har kommit in i rätt tid ska överförmyndaren skyndsamt lämna över det till överinstansen, i detta fall tingsrätten (se 44-46 §§ FL). Det är endast tingsrätten som kan pröva om överklagandet ska

avvisas på någon annan grund än att det kommit in för sent (se 47 § FL). Det är inte överförmyndarens uppgift att pröva förutsättningar som om beslutet är överklagbart eller om klaganden har rätt att överklaga. Dessa frågor ska exklusivt prövas av överinstansen (se Ahlström, 47 § FL, Karnov (JUNO)).

Länsstyrelsen kan konstatera att nämnden underlåtit att överlämna överklagandet av ställningstagandet till tingsrätten. För detta förtjänar nämnden kritik.

Missvisande information till anhörig

Vid två tillfällen har nämnden lämnat missvisande information till huvudmannens dotter. Nämnden har uppgett att när en huvudman inte förstår vad saken gäller kan denne inte säga upp sitt godmanskap. Anhöriga har inte heller denna rätt. Nämnden har därefter skrivit till huvudmannens dotter att de bedömer att behovet av ställföreträdare finns varför godmanskapet kommer att kvarstå.

Länsstyrelsen vill åter påpeka att ansökan om upphörande av ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB får göras av både huvudmannen och huvudmannens dotter (se 11 kap. 21 § FB). Det är upp till tingsrätten att pröva om godmanskapet ska upphöra, inte överförmyndaren (se 11 kap. 19 b § FB).

Frågan om huruvida huvudmannen förstår vad saken gäller eller inte har tingsrätten att hantera i samband med att en ansökan från huvudmannen prövas. Länsstyrelsen är kritisk till att nämndens information till dottern varit missvisande i detta hänseende.

Ytterligare ansökningar om byte som inte prövats av nämnden

Länsstyrelsen kan konstatera att det nästan gått ett år utan att nämnden har prövat huvudmannens dotters ansökan om byte som inkom den 16 december 2021. Nämnden hade vid inspektionstillfället heller inte tagit ställning till den ansökan om byte som undertecknades av huvudmannen och som inkom den 23 februari 2022. Länsstyrelsen uppmanar nämnden att se över ärendet huruvida det kvarstår ansökningar att fatta beslut om.

Handläggningen av ansökningarna har präglats av inaktivitet. Trots att huvudmannens dotter vid upprepade tillfällen under en lång tid frågat varför det dröjer har ärendena inte prövats av nämnden.

Regeln om snabb och enkel handläggning ska vara vägledande i samtliga ärenden hos överförmyndaren (se 9 § FL). Länsstyrelsen anser att handläggningstiden dragit ur på tiden alltför länge utan dokumenterad anledning.

Länsstyrelsens sammantagna bedömning

Länsstyrelsen anser sammanfattningsvis att det finns flera allvarliga brister i ärendet. Nämndens handläggning visar på en bristande förståelse för rättsverkningar av beslut och för föräldrabalkens regler. Länsstyrelsen riktar därför kritik mot nämndens handläggning av ärendet.

Fortsatta brister i ärende där nämnden beslutat om entledigande av en medförmyndare

Sammanfattning av granskningen

Vid föregående inspektion granskades akt 451 5189 gällande ett förmynderskap. Länsstyrelsen riktade kritik mot att nämnden hade entledigat en medförmyndare och sedan förordnat en ny – beslut som nämnden inte är behöriga att fatta. Vid denna inspektion har vi därför följt upp ärendet särskilt och noterat följande.

Efter Länsstyrelsens förra inspektion kontaktade nämnden ”medförmyndaren” och informerade om att hen felaktigt förordnats. Inga övriga åtgärder har vidtagits kring detta. Vid denna tidpunkt, den 15 mars 2022, hade tingsrätten hunnit förordna en särskilt förordnad vårdnadshavare för barnet.

Nämnden skickade därefter en påminnelse om årsräkning till ”medförmyndaren” som sedan lämnade in en årsräkning den 12 april 2022.

Den särskilt förordnade vårdnadshavaren lämnade in en tillgångsförteckning den 19 april 2022. Av förteckningen framgår att den omyndige hade tillgångar om ca 135 000 kr men underlag till uppgifterna saknades. Nämnden begärde därför in kontouppgifter från banken den 8 juni 2022. Av de underlag som nämnden tog emot direkt från banken framgick att den omyndige hade tillgångar om ca 900 kr. Efter det har nämnden inte vidtagit någon åtgärd i ärendet.

Barnet blev myndigt den 11 juni 2022. Vid tidpunkten för Länsstyrelsens inspektion var akten fortfarande aktiv. Nämnden hade inte begärt in sluträkning från den särskilt förordnade vårdnadshavaren.

Kommentar från nämnden

Nämnden har i sitt remissvar framfört att de aldrig entledigade den första medförmyndaren, utan denne avled. De skickade sedan ut ett registerutdrag till en ny rekryterad medförmyndare av misstag i stället för att skicka in en ansökan till tingsrätten. Dessa omständigheter förändrar inte Länsstyrelsens bedömning av ärendet.

Länsstyrelsens bedömning

Överförmyndaren ska granska inkomna förteckningar och göra en anteckning och verkställd granskning på denna (se 16 kap. 3-4 §§ FB). Den särskilt förordade vårdnadshavarens uppdrag upphör när den omyndige fyller 18 år. Inom en månad efter att uppdraget upphörde ska den särskilt förordade vårdnadshavaren lämna in en sluträkning till nämnden (se 14 kap. 18 § FB). Länsstyrelsen vill framhålla att bevakning och granskning av redovisningshandlingar är en central del av överförmyndarens tillsyn.

Nämnden borde ha granskat förteckningen och begärt in sluträkning från den särskilt förordade vårdnadshavaren. Nämnden har heller inte begärt in någon slutredovisning från den först förordade medförmyndarens dödsbo.

Länsstyrelsens uppmanar nämnden att begära in och granska slutredovisning i ärendet. Samtliga redovisningshandlingar ska sedan överlämnas till den myndige (se 16 kap. 8 § FB).

Nämnden förtjänar åter kritik för sin handläggning av ärendet.

Brister vid granskning och överlämnande av redovisningshandlingar

Sammanfattning av granskningen - sammanblandning av tillgångar

I akt 486 3178 gällande ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB noterade Länsstyrelsen följande. Med anledning av att gode mannen begärt sig entledigad från uppdraget beslutade nämnden om byte den 17 maj 2021. Den nya gode mannen uppmärksammade därefter nämnden om hur den tidigare gode mannen skött huvudmannens ekonomi. Av en tjänsteanteckning upprättad den 17 juni 2022 framgår följande:

”[Fd. god man] har fört över hela HMs inkomst till ett för ÖFN okänt konto och därefter fört tillbaka till HM vartefter behov uppstått. Det är inte vederlagt vems konto som överföringen gjorts till men kontot tillhör inte HM. Nuvarande STF har uppgett att kontot tillhör tidigare god man. [...] ÖFN godtar den redovisning som [nuvarande god man] inlämnat och medger att den sammanblandning som tidigare god man [Namn] troligen gjort sig skyldig till har felaktigt godkänts i ÖFNs granskning.”

Länsstyrelsen har gått igenom årsräkningen för år 2020 och den sammanställning som lämnats in med årsräkningen. Sammanställningen är en månatlig summering av utgifts- och inkomstslag. I årsräkningen uppgår huvudmannens samtliga inkomster till 342 537,14 kr. Utgifter uppgår enligt årsräkningen totalt till 342 144,89 kr, varav posten ”Övriga utgifter” uppgår till 213 809,10 kr. Av den sammanställning som gode mannen gjort framgår att posten övriga utgifter i sin tur består av poster som husgeråd, nöje, kläder, resor, mat och övrigt. Den andra posten

”övrigt” är i sin tur uppdelad i en post om 8963,13 kr för ”swish till kompisar” och en post om 162 007 kr för ”överföringar till god man”. Av ett kontoutdrag i akten framgår det även tydligt att det skett en sammanblandning mellan huvudmannen och gode mannens ekonomi. Det framstår som att gode mannen fört över hela huvudmannens inkomst till sig själv för att sedan föra tillbaka pengarna till huvudmannen efter behov.

Nämnden granskade årsräkningen för år 2020 utan anmärkning den 22 maj 2022. Det framgår inte av akten att nämnden på något sätt utrett gode mannens upplägg av ekonomin.

Övergång från godmanskap till förvaltarskap

Godmanskapet övergick till ett förvaltarskap genom ett beslut från tingsrätten den 13 december 2021. Den person som varit god man förordnades då till förvaltare. Med anledning av detta begärde nämnden in en sluträkning från gode mannen som lämnades in den 29 december 2021 och granskades utan anmärkning den 17 juni 2022. Sista händelsen i akten är ett arvodesbeslut från den 17 juni 2021. Det framgår inte att nämnden har avslutat godmanskapsakten eller skickat ut redovisningshandlingar för granskning enligt 16 kap. 8 § FB.

Länsstyrelsen har noterat att nämnden öppnade en ny akt (486 7713) med anledning av tingsrättens beslut om anordnande av förvaltarskap den 13 december 2021. Både akt 486 3178 och 486 7713 gällande samma huvudman är idag aktiva akter i nämndens ärendehanteringssystem.

Länsstyrelsens bedömning

Sammanblandning av tillgångar

Förmyndare, gode män och förvaltare ska se till att pengar och värdepapper som tillhör den enskilde förvaras så att de inte sammanblandas med tillgångar som ställföreträdaren annars förvaltar (se 12 kap. 6 § FB). Med tillgångar som ställföreträdaren annars förvaltar avses dels hens egna tillgångar, dels tillgångar som kan tillhöra någon annan som ställföreträdaren bistår. Att tillgångar som tillhör olika personer inte får blandas samman innebär bl. a. att, vid insättning på bank, skilda konton måste användas (se NJA II 1995 s. 35).

Det upplägg med ekonomin som den tidigare gode mannen haft är alltså inte förenligt med föräldralken.

Länsstyrelsen finner det anmärkningsvärt att nämnden inte har uppmärksammat sammanblandningen och dessutom granskat redovisningen utan anmärkning. Det är inte en uppgift för en god man att gömma undan pengar från huvudmannen. Det är mycket ingripande

att hindra en person från att förfoga över sina tillgångar. I fall där ett sådant behov kan tingsrätten att besluta om förvaltarskap.

Klumpsummor och bilaga till årsräkning

I årsräkningen uppgick posten "Övriga utgifter" till över 200 000 kr. Även i gode mannens sammanställning av vad nämnda post innefattade framgick en klumpsumma om ca 160 000 kr som avsåg "överföringar till god man".

Av en årsräkning ska det framgå uppgift om den enskildes tillgångar och skulder vid början och slutet av den tid räkningen avser. Vidare ska en sammanställning föras av inkomster och utgifter under nämnda tid. Av årsräkningen ska särskilt framgå hur mycket som har använts för den enskildes uppehälle eller nytta i övrigt (se 14 kap. 15 § 2 st. FB). JO har i beslut den 24 april 2008 (dnr 1202-2008) framfört att det är mindre lämpligt att i årsräkningar ange klumpsummor jämte anteckningar av karaktären "bankomatuttag, girobetalningar" och liknande och att sådana poster bör specificeras direkt i årsräkningen, alternativt i en bilaga till denna.

Länsstyrelsen anser att utgifterna ska specificeras i årsräkningen och om gode mannen bifogar en bilaga ska den fästas vid årsräkningen. Det ska framgå att bilagan hör till årsräkningen och att den omfattas av den underskrift på heder och samvete som gode mannen tecknar på årsräkningens framsida.

Övergång från godmanskap till förvaltarskap

Länsstyrelsen anser att situationen när ett godmanskap upphör och istället blir ett förvaltarskap, med samma ställföreträdare förordnad för båda uppdragen, kan hanteras på två olika sätt. Dels kan godmanskapet hanteras i enlighet med reglerna som gäller när ett ställföreträdarskap upphör. Nämnden begär då in en sluträkning och redovisningshandlingarna överlämnas till behörig mottagare. Här behöver nämnden förordna en god man enligt 11 kap. 2 § FB för att ta emot redovisningen. Dels kan överförmyndaren istället välja att se det som att ställföreträdarens uppdrag inte upphört, utan endast förändrats till ett förvaltarskap och låta ärendet fortsätta, utan att några åtgärder vidtas för upphörande. Då tas ingen sluträkning in, utan ställföreträdaren redovisar hela året i sin årsräkning. Länsstyrelsen vill påpeka att om en sluträkning tas in bör även redovisningshandlingarna skickas för granskning enligt 16 kap. 8 § FB. Länsstyrelsen uppmanar nämnden att vidta nödvändiga åtgärder.

Länsstyrelsens sammantagna bedömning

Länsstyrelsen anser sammanfattningsvis att nämnden förtjänar kritik för sin handläggning av ärendet.

Brister i handläggningen av ett förmynderskap med medförmyndare och tillfällig god man

Sammanfattning av granskningen

I akt 484 58 gällande ett förmynderskap noterade Länsstyrelsen följande.

Ansökan om medförmyndare

Barnet är delägare i ett dödsbo efter sin morfar. Barnets pappa är sedan tidigare avliden. Eftersom barnets mamma förekom i socialtjänstens och Kronofogdens register ansökte nämnden om medförmyndare. Mamman samtyckte till åtgärden.

I nämndens korrespondens då de letade en ställföreträdare till barnet skriver de att de söker efter en tillfällig god man enligt 11 kap. 2 § FB. Även den åtagandebblankett som skickades ut och bifogades ansökan om medförmyndare avsåg ett åtagande som god man enligt 11 kap. 2 § FB. Av akten framgår inte att den föreslagna ställföreträdaren fått information om vad ett uppdrag som medförmyndare innebär. Tingsrätten fattade därefter beslut om medförmyndare den 2 augusti 2022.

Nämnden mottog ett arvskifte den 4 oktober 2022 där det framgår att barnet ska erhålla ca 300 000 kr. Medförmyndaren har undertecknat arvskiftet som god man. Då barnet blev myndigt den 6 oktober 2022 hann inte nämnden fatta beslut om samtycke. Länsstyrelsen noterade att akten fortfarande var registrerad som aktiv vid inspektionstillfället. Nämnden hade heller inte begärt in en sluträkning från medförmyndaren.

Felaktig utbetalning av arvode

Barnet har tidigare haft en god man enligt 11 kap. 2 § FB med uppdrag att bevaka återbetalning av ett lån som mamman tagit. Nämnden beslutade om upphörande av godmanskapet den 13 oktober 2021 eftersom lånet var återbetalt. Av en tjänsteanteckning från den 21 april 2022 framgår att den tidigare gode mannen ringt och undrat varför hen inte fått arvode för sitt uppdrag. Nämnden har då kunnat se att arvodet felaktigt har utbetalats till barnets mamma och inte till gode mannen. De uppgav till den tidigare gode mannen att de skulle undersöka vad som kan ha hänt. I arvodesbeslutet är gode mannen adresserad som mottagare men av en kopia från ett löneutbetalningssystem som fanns i akten ser det ut som mamman fått arvodet. Länsstyrelsen har inte hittat någon dokumentation i akten som visat att nämnden löst den felaktiga arvodesutbetalningen.

Anmälan om behov av förvaltarskap och diarieföring i fel akt

Av akten framgick att nämnden upprättat en tjänsteanteckning gällande ett samtal från socialtjänsten den 20 september 2022. Av

tjänsteanteckningen framgår att socialtjänsten undrar hur det går med anmälan om behov av förvaltare. Det framgår även av en tjänsteanteckning den 21 september 2022 att barnets mamma också undrar hur det går med anmälan om behov av förvaltare. Mamman är orolig att barnet kan komma att utnyttjas av andra ungdomar efter att hen har blivit myndig. Av akten framgår att nämnden har försökt att komma i kontakt med den enskilde för att inhämta hans yttrande gällande anordnande av förvaltare. Länsstyrelsen har inte på något ställe i akten kunnat se att det har kommit in någon anmälan om behov av förvaltare.

Med anledning av ovanstående gjorde Länsstyrelsen en sökning på personnumret i akt 484 58 i nämndens register över ställföreträdarskap. Det framkom då att det finns ytterligare en akt på samma personnummer. Akt 8168 är en akt under uppbyggnad som har startats upp efter en anmälan från socialtjänsten om behov av förvaltare. Länsstyrelsen kan konstatera att nämnden har diariefört flera handlingar i akt 484 58 som tillhör akt 8168.

Länsstyrelsens bedömning

Initialt vill Länsstyrelsen påtala att ett uppdrag som medförmyndare och ett uppdrag som tillfällig god man enligt 11 kap. 2 § FB är två vitt skilda uppdrag. Det är därför viktigt att nämnden skickar ut korrekt information om uppdragsbeskrivningar när de söker efter ställföreträdare.

Gällande arvskiftet hann nämnden aldrig fatta beslut om samtycke till egendomens fördelning innan barnet blev myndigt. Det faktum att medförmyndaren undertecknat arvskiftet gör det inte till ett giltigt avtal. I och med att barnet nu är myndigt ska nämnden heller inte lämna sitt samtycke. Länsstyrelsen anser det är av stor vikt att nämnden ger tydlig information till barnet gällande arvskiftet och att hen kan behöva skriva under skiftet för att det ska bli giltigt.

Gällande den felaktiga utbetalningen framgår det inte av akten att nämnden har vidtagit någon åtgärd. Länsstyrelsen uppmanar därför nämnden att se över detta. Om nämnden redan har vidtagit åtgärder är det viktigt att dessa dokumenteras i akten. Länsstyrelsen vill framhålla vikten av att Länsstyrelsen har goda rutiner för dokumentation och utbetalningar av arvode.

Nämnden har även blandat ihop diarieföringen i två akter. Samtliga handlingar som har getts in till överförmyndaren och som avser ett visst förmyndarskap, godmanskap eller förvaltare ska bevaras och sammanföras till en akt (se 17 § FFO) Länsstyrelsen uppmanar nämnden att rätta till diarieföringen. Vi uppmanar även nämnden att begära in en sluträkning från medförmyndaren utifall detta ännu inte har skett.

Länsstyrelsen finner sammantaget att nämnden förtjänar kritik för sin handläggning av ärendet.

Brister i handläggningen av ärende gällande placering av ett barns tillgångar och förmyndarens redovisningsskyldighet

Sammanfattning av granskningen

I akt 484 6852 angående ett förmynderskap noterade Länsstyrelsen följande.

God man med uppdrag att bevaka rätt i dödsbo

I ärendet förordnade nämnden en god man för barnet den 18 mars 2020 med uppdrag att bevaka barnets rätt i dödsboet efter sin mamma. Bouppteckningen inkom till nämnden den 14 januari 2021. Inget arvskifte har lämnats in av gode mannen. Av akten framgår inte heller att gode mannen har lämnat in någon redogörelse om skifteshinder.

Utlåning och placering av barnets pengar

Barnet fick en försäkringsersättning på 378 400 kr den 18 maj 2020. Förmyndaren lämnade därefter in en förteckning över barnets tillgångar.

Förmyndaren lämnade in en ansökan om uttag från barnets spärrade konto den 19 oktober 2020. Utöver inköp för kläder om 5 000 kr avsåg ansökan kostnader för advokat och betalning av krediter om totalt 77 000 kr. På ansökan har nämnden gjort en anteckning ”lån 77 000 kr”.

Den 4 november beviljade nämnden uttag för inköp av kläder för 5 000 kr. Nämnden informerade samtidigt förmyndaren om att resterande summa om 77 000 kr var att anse som ett lån, varför nämnden avsåg att förordna en god man enligt 11 kap. 2 § FB.

Den tillfällige gode mannen som fått i uppdrag att bevaka barnets rätt i dödsboet fick ett utökat uppdrag den 11 februari 2021. Nämnden beslutade då att utöka gode mannens uppdrag till att även upprätta en lånehandling gällande barnets lån till förmyndaren. Samma dag lämnade förmyndaren in en ansökan om att få låna 85 000 kr av barnets pengar. Till ansökan bifogades även en upprättat låneavtal som var undertecknat av gode mannen den 10 februari 2022, dvs. dagen innan hen blev förordnad.

Den 12 februari 2021 upprättade nämnden en tjänsteanteckning med rubriken ”bedömning kring beviljat lån”. Av tjänsteanteckningen framgick följande:

”Lånet beviljades enligt trygg och säker placering. ÖF har fått in anställningsbevis på att förmyndaren är fast anställd vilken är en garanti på att pengarna kommer kunna

återbetalas. ÖF har krävt en särskild avkastning på 2 % av hela beloppet. Lånet kommer betalas månadsvis och ska bli klar innan barnets 18-årsdag.”

Tjänsteanteckningen är det enda beslut som finns antecknat i akten kring placeringen av barnets pengar.

Förmyndarens redovisningsskyldighet

Eftersom barnet hade tillgångar överstigande åtta prisbasbelopp skickades en begäran om årsräkning för år 2020 till förmyndaren. Då ingen årsräkning lämnades in skickade nämnden ut en påminnelse till förmyndaren den 15 mars 2021 och den 12 april 2021. Nämnden beslutade att vitesförelägga förmyndaren den 20 maj 2021. Förmyndaren hörde då av sig till nämnden och de bokade in ett möte kring redovisningen den 28 maj 2021.

Under år 2021 finns det inga händelser i akten förrän den 23 december 2021 då nämnden skickade ut en begäran om att lämna in årsräkning för år 2021. Av aktens dagbok framgår att nämnden har skickat ut påminnelser om att lämna in årsräkning för år 2021 den 21 och 31 mars 2022. Båda dagboksraderna har markerats som ”makulerade”.

I ett e-postmeddelande till nämnden den 22 april 2022 skrev förmyndaren att hen besökt nämnden förra året. På mötet konstaterade man att barnets tillgångar var under åtta prisbasbelopp och att förmyndaren därför inte behövde lämna in någon redovisning. Inget finns noterat i akten om detta möte.

Länsstyrelsens bedömning

Beslut om samtycke till placering

För varje beslut nämnden fattar enligt föräldrabalken ska det finnas en handling som visar vem som har fattat beslutet, vem som har varit föredragande samt beslutets dag och dess innehåll. (se 19 kap. 13 § 2 st. FB). Ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt, förutom i vissa undantagssituationer, ska dessutom innehålla en klagörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande (se 32 § FL).

Länsstyrelsen finner det anmärkningsvärt att nämnden har beslutat att lämna samtycke till lånet eller placeringen endast i form av en upprättad tjänsteanteckning.

Barnets medel ska i skälig omfattning användas för barnets uppehälle, utbildning och nytta i övrigt. De medel som inte används för sådana ändamål ska placeras så att tillräcklig trygghet finns för deras bestånd och så att de ger skälig avkastning (se 12 kap. 4 § FB). Ett lån till

förmyndaren måste således uppfylla dessa krav. Det är barnets intressen som ska vara huvudsaken. Föräldrarnas eller familjens eventuella nytta är en bieffekt (se prop. 1993/94:251 s. 213). Fokus för överförmyndarens bedömning i den här typen av ärenden bör således vara om det rör sig om en trygg placering med skälig avkastning för barnet.

Enligt 14 kap. 6 § FB krävs överförmyndarens samtycke till placeringar som inte omfattas av 14 kap. 5 § FB. Enligt Länsstyrelsens mening bör bedömningen om samtycke ges till utlåning av barns pengar göras restriktivt, och villkoren i skuldebrevet bör också vara rimliga. Länsstyrelsen tar dock inte ställning om nämndens bedömning i förevarande ärende är riktig då vi inte uttalar oss om nämndens bedömningar i den här typen av beslut. Länsstyrelsen noterar även särskilt att gode mannen heller inte var förordnad vid tillfället då avtalet skrevs.

Redovisningsskyldighet

Föräldrar ska före den 1 mars varje år lämna in en årsräkning till överförmyndaren och däri redogöra för förvaltningen under föregående år av egendom som överstiger åtta prisbasbelopp (se 13 kap. 14 § FB). Det finns ingen bestämmelse i föräldrabalken som anger att redovisningsskyldigheten upphör om barnets tillgångar understiger åtta prisbasbelopp (se Brattström och Singer, 13 kap. 9 § FB, Karnov (JUNO)). Överförmyndaren får däremot befria föräldrar från skyldigheten att lämna årsräkningen om det med hänsyn till föräldrarnas och den omyndiges förhållanden, tillgångarnas art eller värde eller om det i övrigt finns särskilda skäl (se 13 kap. 16 § FB). Överförmyndaren ska dock alltid göra en bedömning i det enskilda ärendet om det finns förutsättningar att besluta om befrielse från redovisningsskyldigheten.

Det är mycket viktigt att nämnden har goda rutiner för dokumentation. Det möte som omnämns i e-postkonversationen i akten borde ha dokumenterats.

Redogörelser för skifteshinder

Bouppteckningen efter barnets mamma inkom till nämnden den 14 januari 2021 och inget skifte har ännu skett. En förmyndare eller god man som bevakar en underårigs rätt i ett dödsbo ska se till att bodelning och skifte med anledning av dödsfall förrättas så snart som möjligt, om det inte ingås ett avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo. Skiftas inte ett dödsbo inom sex månader från det att bouppteckningen förrättades och har avtal om sammanlevnad i oskiftat dödsbo inte heller ingåtts, ska förmyndaren eller gode mannen inom denna tid lämna en redogörelse till överförmyndaren om anledningen till att dödsboet inte har skiftats. En sådan redogörelse ska därefter och till dess att dödsboet har skiftats eller ett avtal om sammanlevnad i oskiftat bo ingåtts lämnas var sjätte månad,

om inte överförmyndaren bestämmer någon annan tid (se 15 kap. 2 och 3 §§ FB). Nämnden har inte begärt in någon sådan redogörelse i ärendet.

Länsstyrelsens sammantagna bedömning

Sammanfattningsvis anser Länsstyrelsen att nämnden förtjänar kritik för handläggningen av ärendet och uppmanar nämnden att vidta nödvändiga åtgärder.

Brister i handläggningen av ansökan om placering i ett förmynderskap

Sammanfattning av granskningen

I akt 486 7763 gällande ett förmynderskap noterade Länsstyrelsen följande. Barnets förmyndare skickade den 24 januari 2022 in en fråga om hur hen skulle gå tillväga för att placera barnets pengar. Nämnden svarade samma dag att de inte fått någon information om utbetalning till barnet och de bad förmyndaren att skicka in en bekräftelse på utbetalningen. Den 4 mars 2022 kontaktade förmyndaren nämnden då hen inte hade fått något svar gällande placeringen. Efter detta har nämnden diariefört ett e-postmeddelande från förmyndaren den 4 mars 2022. Av e-postmeddelandet framgick däremot att det skickades från förmyndaren redan den 10 februari 2022 och det innehöll underlag för utbetalning samt ett placeringsförslag. Den 25 april 2022 lämnade förmyndaren in en formell ansökan om uttag från spärrat konto med samma innehåll som i e-postmeddelandet.

Av placeringsförslaget framgick att 75 % av kapitalet ska placeras i en värdepappersfond och resterande kapital ska placeras i en specialfond.

Då förmyndaren inte fick någon respons från nämnden hörde hen åter av sig den 20 juni 2022. Förmyndaren fick då till svar att hen ska lämna in ett kontoutdrag som bevisar att barnets pengar faktiskt sitter på kontot. Nämnden skickade sedan ut en påminnelse till förmyndaren om att lämna in kontoutdraget den 11 juli 2022. Efter detta datum har nämnden inte vidtagit några åtgärder i ärendet.

Av akten framgår inte att det föreligger s.k. kontrollerad förvaltning.

Länsstyrelsens bedömning

När värdet av ett barns tillgångar överstiger åtta prisbasbelopp inträder s.k. kontrollerad förvaltning och bestämmelserna i 13 kap. 3-7 §§ FB blir tillämpliga (se 13 kap. 2 § 1 st. FB). Hur ett barns tillgångar får placeras när det gäller kontrollerad förvaltning framgår av 13 kap. 5 § FB.

Om kontrollerad förvaltning inte föreligger ska nämnden heller inte pröva en ansökan om placering enligt 13 kap. 5 § FB. Om nämnden haft för avsikt att pröva ansökan enligt denna bestämmelse vill Länsstyrelsen

ändå tillägga att placeringar i de värdepappersfonder som anges i 13 kap. 5 § p. 3 FB, inte kräver nämndens samtycke.

Vid tidpunkten för Länsstyrelsens inspektion hade det gått över 10 månader utan att förmyndaren hade fått något besked angående sitt ärende. Nämnden har varken fattat något beslut angående uttag från spärrat konto eller informerat om vad som gäller vid placering i värdepappersfonder. När nämnden fick in utbetalningsunderlaget och placeringsförslaget borde de ha informerat förmyndaren om gällande reglering. Länsstyrelsen anser att nämnden förtjänar kritik för sin handläggning av ärendet.

Långa handläggningstider gällande granskning av sluträkningar

Sammanfattning av granskningen

I nedanstående akter, samtliga gällande godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB, noterade Länsstyrelsen följande.

I akt 486 5518 beslutade nämnden om byte av god man den 3 januari 2022. Av akten framgår att nämnden varken har begärt in en sluträkning eller fattat beslut om befrielse.

I akt 484 7221 beslutade tingsrätten den 29 maj 2022 att ändra omfattningen av godmanskapet från ett fullt uppdrag till att endast omfatta uppdragen bevaka rätt och sörja för person. Nämnden begärde därför in en sluträkning från gode mannen. Sluträkningen lämnades in till nämnden den 30 juni 2022. Vid tidpunkten för Länsstyrelsens inspektion hade nämnden ännu inte börjat granska sluträkningen.

I akt 484 4672 skickade nämnden ut en begäran om sluträkning den 29 juni 2022 på grund av att huvudmannen avlidit. Sluträkningen hade vid tiden för Länsstyrelsens inspektion inte inkommit och nämnden har inte vidtagit några åtgärder för att den ska lämnas in.

I akt 484 342 beslutade nämnden om byte av god man den 3 februari 2021. Sluträkningen lämnades in till nämnden den 27 juni 2022 och granskades utan anmärkning den 28 oktober 2022.

Länsstyrelsens bedömning

Nämndens granskning av sluträkningar omfattas av samma reglering som för granskning av årsräkningar. Länsstyrelsen kan även här konstatera att nämnden varit passiva i handläggningen under en mycket lång tid. Nämnden bör även alltid aktivt bevaka att redovisningshandlingar ges in. Länsstyrelsen är kritik till nämndens långa handläggningstid vad gäller granskning av sluträkningar.

Långa handläggningstider av ansökan om uttag från spärrat konto

Sammanfattning av granskningen

Länsstyrelsen har särskilt valt att granska nämndens handläggningstider gällande ansökan om uttag från överförmyndarspärrat konto. Inför inspektionen begärde Länsstyrelsen därför en lista på aktuella uttagsansökningar som per den 19 oktober 2022 inte var beslutade ännu. Av listan framgick uppgifter om när uttagsansökningarna inkom till nämnden. Länsstyrelsen begärde också en lista på samtliga uttagsansökningar som inkom i augusti och september månad samt när nämnden fattade beslut om uttag.

Av de listor Länsstyrelsen har mottagit kan vi konstatera följande. Den 19 oktober 2022 hade nämnden 30 ansökningar om uttag som ännu inte var beslutade. 15 av dessa ansökningar hade lämnats in under våren och sommaren. Handläggningstiden under augusti och september har varierat allt från tre dagar till sex veckor.

Vid aktgranskningen har Länsstyrelsen noterat följande. I akt 486 5572 gällande ett förmynderskap lämnade förmyndaren in en ansökan om uttag från spärrat konto den 11 april 2022. Till ansökan bifogade förmyndaren bilder på de saker hen avsåg att köpa för pengarna.

Den 15 augusti 2022 begärde nämnden att förmyndaren skulle komplettera ansökan med uppgift om vilka inköp som fortfarande var aktuella. Detta med anledning av att ansökan lämnades in för en lång tid sedan.

Förmyndarens personliga ombud hörde av sig till nämnden den 26 augusti 2022 med undran om vilka ytterligare underlag nämnden behövde. Då inga kompletterande uppgifter inkom skickade nämnden en påminnelse till förmyndaren den 29 september 2022. Nämnden informerade förmyndaren om att det var sista påminnelsen och att nämnden kan komma att avslå ansökan om underlagen inte lämnas in. Efter detta datum har nämnden inte vidtagit några åtgärder i akten.

I akt 486 2118 gällande ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB inkom ansökan om samtycke till uttag inkom till nämnden den 30 augusti 2022. Nämnden beviljade uttaget den 12 oktober 2022. Mellan dessa datum vidtog nämnden inga åtgärder gällande uttagsansökan.

Länsstyrelsens bedömning

Överförmyndarens samtycke krävs vid uttag från spärrade konton (se 14 kap. 8 § FB jfr 13 kap. 8 § FB). Samtycke krävs dock inte vid uttag av pengar som behöver hållas tillgängliga för huvudmannens uppehälle (se 14 kap. 8 § 2 st. FB). Om ställföreträdaren behöver göra uttag för annat

än för huvudmannens uppehålle är ett sådant uttag helt beroende av överförmyndarens handläggning.

Utifrån det underlag Länsstyrelsen har granskat kan vi konstatera att handläggningstiderna för ansökan om uttag från spärrat konto är för långa. En snabb handläggning är mycket viktig i dessa ärenden då den enskilde annars kan riskera att hans personliga eller ekonomiska förhållanden försämras (se 9 § FL).

Länsstyrelsen anser att nämnden förtjänar kritik för handläggningstiden av uttagsansökningar.

Lång handläggningstid vid begäran om entledigande

Sammanfattning av granskningen

I akt 484 246 angående ett förvaltarskap noterade Länsstyrelsen följande. Förvaltaren begärde sig entledigad från uppdraget den 26 oktober 2021. Nämnden bekräftade att den mottagit förvaltarens begäran den 19 november 2021. Därefter la nämnden in ärendet i deras rekryteringssystem den 23 februari 2022. Ärendet förnyades sedan i rekryteringssystemet den 1 juli 2022. Vid tiden för Länsstyrelsens inspektion hade inga andra åtgärder vidtagits gällande förvaltarens begäran om att få bli entledigad från uppdraget.

Kommentar från nämnden

Nämnden har även sedan början av året anställt en handläggare som arbetar heltid med rekrytering av ställföreträdare. Detta är en insats som nämnden hoppas kunna korta ner tiderna för rekrytering framgent.

Länsstyrelsens bedömning

Vid Länsstyrelsens inspektion hade det gått över ett år sedan förvaltaren begärde sig entledigad från uppdraget. Om överförmyndaren bedömer att avgörandet i ett ärende som har inletts av en enskild part kommer att bli väsentligt försenad ska parten underrättas om detta (se 11 § FL).

Gällande långsam handläggning av byten av ställföreträdare har JO vid flertalet tillfällen, bland annat i beslut den 3 maj 2017 (dnr 351-217) uttalat att en handläggningstid om åtta månader och längre har ansetts oacceptabel. JO har också ansett att överförmyndaren borde ha upplyst ställföreträdaren om tingsrättens möjlighet att entlediga en ställföreträdare innan en ny har utsetts (se 11 kap. 19 a § 1 st. FB).

Oaktat svårigheterna att hitta ställföreträdare har nämnden ett ansvar att driva ärenden framåt. Länsstyrelsen vill framhålla att nämnden måste vara aktiva i sina insatser att hitta nya ställföreträdare i dessa uppdrag.

Länsstyrelsen anser att nämnden förtjänar kritik för handläggningen av ärendet.

Bristfällig handläggning av akter under uppbyggnad

Sammanställning av granskningen

Inför inspektionstillfället granskade Länsstyrelsen även nämndens register över ställföreträderskap som var under uppbyggnad. Av den sammanställning som Länsstyrelsen tog emot den 14 oktober 2022 framgick att nämnden hade 220 ärenden under uppbyggnad.

Länsstyrelsen har därför utifrån registret valt att granska de fem äldsta ärendena. Vi noterade följande i tre av akterna.

I akt 484 7489 uppmärksammade vi att det enligt registret ser ut som att akten har varit under uppbyggnad sedan den 12 juli 2021. Av akten framgår dock att tingsrätten lämnade ansökan om god man utan bifall den 18 augusti 2022. I dagboksbladet har tingsrättens beslut diarieförts som ”anordnande av godmanskap”.

Akt 484 7548 har enligt registret varit under uppbyggnad sedan den 25 oktober 2021. Av akten framgår att tingsrätten lämnade ansökan utan bifall den 13 januari 2022. Nästa registrerade handling i akten är ett läkarintyg som har lämnats in. Av intyget framgår att personen i fråga önskar att få en god man. Efter att en ny ansökan om god man lämnats in vidarebefordrade nämnden den till tingsrätten 22 augusti 2022. Vid Länsstyrelsens inspektion hade tingsrätten inte fattat något beslut.

Akt 484 7549 har enligt registret varit under uppbyggnad sedan den 19 augusti 2021 då en anmälan om behov av förvaltarskap inkom till nämnden. Det är psykosmottagningen som gjort anmälan och skickat in ett läkarintyg där en överläkare har bedömt att det finns ett behov av förvaltarskap. Socialtjänsten lämnade in ett yttrande den 24 september 2021 och de anser också att det finns ett behov av förvaltare. Yttrande från anhörig inkom den 27 september 2021. Nästa registrerade händelse i akten är från den 25 maj 2022 då nämnden bereder den hjälpbehövande tillfälle till yttrande. Den 25 maj 2022 begär nämnden åter in läkarintyg, yttrande från socialtjänsten, boendestöd och uppgifter från Kronofogdemyndigheten. Nämnden får till svar från vårdcentralen att de inte kan utfärda något läkarintyg eftersom den hjälpbehövande vägrar att gå till läkaren. Den 5 augusti 2022 får nämnden svar från psykiatrin gällande att de inte kommer att utfärda ett nytt läkarintyg. De hänvisar till det läkarintyg som bifogades anmälan och att situationen och behovet av hjälp är densamma. Detta är den sista händelsen som har skett i akten.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen vill med anledning av vad som framkom vid granskningen av framför allt akt 484 7549, samt det faktum att nämnden har över 200 ärenden under uppbyggnad, framföra följande.

Överförmyndaren ska ansöka om anordnande av godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB eller förvaltarskap hos tingsrätten om överförmyndaren får reda på att det behövs (se 5 § FFO). Om överförmyndaren har tagit emot en anmälan om behov av den här typen av ställföreträdarskap ska överförmyndaren utreda om det finns förutsättningar för en ansökan till tingsrätten eller om ärendet ska avskrivas.

Överförmyndaren ska se till att ärendet blir utrett i den omfattning som ärendet kräver (se 23 § FL). En snabb handläggning hos överförmyndaren är av rättssäkerhetsskäl viktigt för den enskilde, som annars kan riskera att dennes personliga eller ekonomiska förhållanden försämras. Ärenden ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts (se 9 § FL). Gällande anmälningar om behov av förvaltare har JO i beslut den 13 maj 2015 (dnr 5228-2014) uttalat att det är angeläget att den som är i behov av sådan hjälp kan få den hjälpen utan dröjsmål.

Gällande akt 484 7549 får Länsstyrelsen konstatera att handläggningstiden är mycket utdragen utan dokumenterad anledning. Handläggningen har varit helt stillastående under en period om åtta månader. Nämnden har sedan börjat om handläggningen med att begära in utredning som redan finns i ärendet. Vid tidpunkter för Länsstyrelsens inspektion hade det inte hänt något i akten på tre månader. Länsstyrelsen riktar kritik mot nämndens handläggning av ärendet.

Länsstyrelsen uppmanar vidare nämnden att se över de ärenden som är under uppbyggnad och vidta nödvändiga åtgärder. Det är av rättssäkerhetsskäl viktigt för den enskilde som annars kan riskera att hans eller hennes personliga eller ekonomiska förhållanden försämras om godmanskap eller förvaltarskap fördröjs.

Aktgranskning utan kritik

Handläggning vid entledigande av god man

Sammanfattning av granskningen

I akt 484 7547 gällande ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB noterade Länsstyrelsen följande. I oktober 2021 tog nämnden emot samtal från huvudmannens kusin och en enhetschef på huvudmannens boende. Enligt uppgift hade gode mannen upprättat ett testamente vari gode mannen och dennes barn var upptagna som testamentstagare. Gode

mannen hade bett chefen på boendet att bevittna huvudmannens underskrift av testamentet.

Den 21 juli 2022 skickade nämnden en skrivelse till gode mannen gällande att de planerade att entlediga hen från samtliga uppdrag. Skrivelsen innehöll en redogörelse av de uppgifter som kommit in till nämnden samt följande text:

”Överförmyndarnämnden bedömning är att Du inte längre uppfyller lämplighetskrav enligt 11 kap. 12 § föräldrabalken för att inneha uppdrag som god man, varför du ska omedelbart bli entledigad från samtliga uppdrag som du har hos oss. Du har möjlighet att begära dig bli entledigad via mejl senast imorgon kl. 15:00 annars kommer nämndens ordförande ta beslut om ditt entledigande.

Gode mannen entledigades sedan med stöd av 11 kap. 20 § FB genom ett nämndbeslut den 22 augusti 2022. Av beslutet framgår bland annat följande:

”Överförmyndarnämnden har gjort ytterligare försök att få [god man] att förstå allvaret i hennes agerande men utan framgång.” [...] ”Överförmyndarnämnden har därför lämnat information till [god man] om hur hon själv går till väga för att begära sig entledigad då allt sammantaget visat att hon misskött sitt uppdrag. [God man] har meddelat att hon inte ämnar begära sig entledigad.” [...] Nämnden finner därför att [god man] inte längre är lämplig att inneha uppdraget som god man och entledigas därför som god man för [huvudman]”.

Nämnden förordnade sedan en ny god man i ett separat beslut.

Länsstyrelsens bedömning

Om en god man gör sig skyldig till missbruk vid utövandet av sitt uppdrag eller av någon annan orsak inte längre är lämplig att inneha uppdraget ska gode mannen entledigas. Det är upp till överförmyndaren att fatta beslutet om entledigande (se 11 kap. 20 § FB). Innan överförmyndaren entledigar någon från uppdrag som god man, ska hen ges tillfälle att yttra sig. Är det fråga om ett interimistiskt beslut enligt 11 kap. 20 § FB andra stycket, ska den gode mannen ges tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål (se 11 kap. 24 § FB).

Mot bakgrund av omständigheterna i ärendet ställer sig Länsstyrelsen frågande till varför nämnden gjort sådana ansträngningar att få gode mannen att begära sitt entledigande enligt 11 kap. 19 § 2 st. FB. Om gode mannen är att anse som olämplig ska hen också entledigas.

Då gode mannen gavs tillfälle att yttra sig har nämnden samtidigt lämnat ett förhandsbesked om gode mannens entledigande. Länsstyrelsen anser också att nämnden bör se över hur man uttrycker sig i liknande skrivelser framgent. Länsstyrelsen vill uppmärksamma nämnden på

förvaltningslagens bestämmelser om saklighet och opartiskhet (se 5 § FL).

Beslut om samtycke i förmynderskap efter barnet blivit myndigt

Sammanfattning av granskningen

I akt 484 6276 gällande ett förmynderskap noterade Länsstyrelsen följande. Barnet var dödsbodelägare Nämnden tog emot en ansökan om samtycke till försäljning av fastighet i ett dödsbo den 30 mars 2022. Genom ett ordförandebeslut lämnade nämnden samtycke till försäljningen den 1 november 2022. Av akten framgår att den omyndige fyllde 18 år den 22 juni 2022.

Kommentar från nämnden

Innan nämnden fattade beslut om samtycke informerades barnet om att hen ska företräda sig själv efter myndighetsdagen. Det är efter detta som mäklaren har bett nämnden att samtycka till försäljningen eftersom köparens bank krävt detta.

Länsstyrelsens bedömning

En förmyndare som deltar i en rättshandling för barnets räkning vid dödsboförvaltning ska inhämta överförmyndarens samtycke (se 15 kap. 4 § FB). Förmynderskapet upphörde när barnet fyllde 18 år (se 6 kap. 2 § FB). Det fanns därför ingen anledning för nämnden att fatta beslut om samtycke eftersom barnet sedan fyra månader redan var myndigt. Länsstyrelsen anser att nämnden bör ge tydlig information till barnet gällande försäljningen och kommande arvskifte. Det nu myndiga barnet kan behöva skriva under köpeavtalet eftersom nämnden inte hann besluta i ärendet innan barnet fyllde 18 år. Avslutningsvis uppmanar Länsstyrelsen nämnden att se över sina rutiner hur de kontrollerar vilka barn som har blivit myndiga.

Redogörelser i förordade ställföreträdarskap

Sammanfattning av granskningen

Länsstyrelsen har vid granskningen uppmärksammat ett flertal akter där det finns en förordnad ställföreträdare som inte årligen redogör för sitt uppdrag. I akt 7730 har gode mannen uppdrag att bevaka omyndigs rätt vid upphävande av faderskap. I akt 486 7238 har en god man enligt 11 kap. 4 § FB till uppdrag att bevaka huvudmannens rätt vid försäljning och köp av bostad. Ovan nämnda akter är exempel på ställföreträdarskap som har lagts in i ärendehanteringssystemet som ”ingen räkning, ingen redogörelse”.

I akt 484 7794 gällande ett ärende om godmanskap 11 kap. 4 § FB noterade Länsstyrelsen följande. Enligt tingsrättens beslut den 23 maj

2022 omfattar gode mannens uppdrag att bevaka huvudmannens rätt vid försäljningen av en ägarandel i en bostadsrätt respektive vid försäljning av lösöre. Samma dag skickade nämnden en uppdragsbeskrivning till gode mannen. När gode mannen sålt lösöret skulle detta redovisas med underlag från auktionsverket eller liknande där det framgår vad som sålts och till vilket belopp. Gode mannen skulle också inkomma med bevis om att pengarna har satts in på ett konto i huvudmannens namn.

Nämnden samtyckte till försäljningen av ägarandelen i bostadsrätten den 29 juni 2022. Tingsrätten har också fattat beslut om upphörande av godmanskapet för den delen.

Länsstyrelsen har vid granskningen uppmärksammat att uppdragsdelen vad gäller försäljningen av lösöret fortfarande kvarstår. Det framgår inte att nämnden följt upp vad som hänt med lösöret. Av ärendehanteringssystemet framgår att gode mannen varken ska lämna in årsräkning eller redogörelse.

Länsstyrelsens bedömning

Förmyndares, gode mäns och förvaltares verksamhet står enligt 12 kap. 9 § FB under överförmyndarens tillsyn. Det är nämndens uppdrag att bedriva någon slags tillsyn i samtliga ärenden. Länsstyrelsen anser att nämnden årligen bör ta in någon form av underlag, exempelvis en redogörelse för uppdraget, för att kunna utöva sin tillsyn över dessa uppdrag. Det finns annars risk för att nämnden tappar bort uppföljning och tillsyn av dessa ärenden.

Bristfällig uppföljning av särskilda rättshandlingar

Sammanfattning av granskningen

I akt 484 7820 gällande ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB noterade Länsstyrelsen följande. Nämnden lämnade samtycke till överlåtelse av en bostadsrätt den 30 juni 2022. Tillträdesdag enligt överlåtelseavtalet var den 13 juni 2022. Av nämndens beslut om samtycke följde att gode mannen skulle lämna in en likvidavräkning samt bevis om att köpeskillingen satts in på huvudmannens konto senast den 11 juli 2022. Vid Länsstyrelsens inspektion var detta den senaste händelsen i akten. Nämnden har inte följt upp redovisningen av överlåtelsen.

I akt 484 7463 fattade tingsrätten beslut om anordnande av godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB den 24 januari 2022. Gode mannens uppdrag är att bevaka huvudmannens rätt i den särskilda rättshandlingen att avsluta ett konto i dödsboet efter hans make och sätta in det på ett konto i huvudmannens namn. Den 26 januari 2022 skickade nämnden en uppdragsbeskrivning till gode mannen samt information om att gode

mannen ska återkoppla till nämnden så fort uppdraget var slutfört. Detta var vid inspektionstillfället den sista händelsen i akten.

Länsstyrelsens bedömning

Gode mäns verksamhet står under överförmyndarens tillsyn. Vidare är de skyldiga att lämna överförmyndaren de upplysningar om sin verksamhet som överförmyndaren begär (se 12 kap. 9 § FB). I de granskade akterna har inte nämnden följt upp gode männens uppdrag. Länsstyrelsen uppmanar nämnden att se över ärendena.

Handläggningstid för att utreda klagomål i ett godmanskap

Sammanfattning av granskningen

I akt 486 2118 gällande ett godmanskap noterade Länsstyrelsen följande. Nämnden tog emot ett klagomål från huvudmannens boende den 12 september 2022. Chefen för boendet ringde till nämnden den 17 oktober 2022 för att få en bekräftelse om att klagomålet hade kommit fram. Vid tiden för Länsstyrelsens inspektion hade nämnden inte vidtagit några åtgärder gällande klagomålet.

Länsstyrelsens bedömning

Gode mäns verksamhet står under överförmyndarens tillsyn (se 12 kap. 9 § FB). Om en god man inte är lämplig att inneha uppdraget som god man ska överförmyndaren överväga att fatta beslut om entledigande (se 11 kap. 20 § FB). Det är därför viktigt att nämnden påbörjar utredningen av klagomål så fort de inkommer.

Diarietföring av e-post

Sammanfattning av granskningen

I bland annat akt 484 92 har Länsstyrelsen uppmärksammat att e-postkonversationer har registrerats som en upprättad tjänsteanteckning.

Länsstyrelsens bedömning

Enligt 5 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska det framgå datum när handlingen kom in eller upprättades, diarienummer, handlingens avsändare eller mottagare och information om vad handlingen rör. Länsstyrelsen anser därför att det är felaktigt att diarietföra e-postkonversationer i samma diarienummer. Varje inkommen eller upprättad handling ska diarietföras separat. E-postmeddelanden som skickas från nämnden bör registreras som en utgående handling och inte en upprättad tjänsteanteckning.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats och godkänts digitalt av Therése Jernberg med Malin Åberg som föredragande. I den slutliga handläggningen har även Anton Tysklind och Lisa Wellenius medverkat.

Bilaga

Granskade akter

Kopia till

Överförmyndarnämnden

Kommunfullmäktige i Eskilstuna och Strängnäs

Kommunstyrelsen i Eskilstuna och Strängnäs

Kommunrevisorerna i Eskilstuna och Strängnäs

Granskade akter

Godmanskap enligt 11 kap. 4 § FB

484 7547, 486 8002, 484 7463, 484 7221, 484 7402, 486 7238, 486 6073, 484 7820, 484 7794, 486 2759

Godmanskap enligt 11 kap. 1-3 § FB

484 5479, 7730, 7511, 484 66

Förvaltarskap

484 652, 484 246, 486 7713, 486 3178, 484 393

Förmynderskap

484 6852, 484 8058, 484 7314, 484 5485, 451 5189, 486 5988, 484 58, 484 6276

God man för ensamkommande barn

486 7989, 7919

Under uppbyggnad

484 7479, 484 7489, 484 7538, 484 7549, 484 7548, 486 7783

Övrigt urval

Handläggningstider årsräkningar

486 5518, 484 342, 484 4672, 484 383, 484 92

Handläggningstider uttagsansökningar

486 5572, 484 7763, 486 5524, 486 2118, 484 3686